

здорового способу життя, розширення знань учнів та набуття ними вмій та навичок здорового способу життя, застосування сучасних педагогічних та соціально-оздоровчих технологій у процесі формування в школярів компетентнісного ставлення до власного здоров'я. Головною умовою успішної діяльності, спрямованої на формування навичок здорового способу життя, є спільна робота всього педагогічного колективу, батьків, учнів як на уроках, так і в позаурочний час.

Перелік використаної літератури

1. Про затвердження програми „ Основні орієнтири виховання учнів 1-11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України”: Наказ МОН України від 31.10. 2011 № 1243
2. Про затвердження Державної програми "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 року” : Постанова КМУ.
3. Концепція діяльності і розвитку загальноосвітньої школи I-III ступенів с. Солгутове.
4. О.Яременко, О.Вакуленко, Л.Жаліло. Формування здорового способу життя.- К.: Укр. Інститут соціальних досліджень, 2000.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти тт. - Т. 1. – К.: Радянська школа, 1976.

УДК 373.5.016:745.52

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ КИЛИМАРСТВА

Кісь Алла Володимирівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
м. Полтава

Анотація. У статті розглядається шляхи активного прилучення молодого покоління українців до здобутків національної культури, зокрема в сфері декоративно-прикладного мистецтва: навчання шкільної молоді килимарству. Аналізуються методичні аспекти навчання старшокласників цього виду декоративно-прикладного мистецтва

Ключові слова: килимарство, методика навчання, старшокласники.

Килимарство посідає значне місце серед багатьох видів декоративно-ужиткового мистецтва. Це мистецтво виготовлення килимів та килимових виробів (доріжок, гобеленів, килимових покриттів) ручним або машинним способом.

Одним з найвідоміших центрів килимарства є Решетилівка, Полтавської області. В Решетилівці здавна виготовляли гладкі (безворсові) шерстяні килими з рослинним і, рідше, геометричним орнаментом.

Наразі, перед освітянами стоїть завдання активного прилучення молодого покоління українців до здобутків національної культури, зокрема і в сфері декоративно-прикладного мистецтва. Питання особливостей навчання шкільної молоді килимарству продовжує бути актуальним, але йому вирішенню приділено недостатньо уваги.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемі навчання учнівської молоді декоративно-прикладного мистецтва присвячено дисертаційні дослідження Ю. Коломієця, В. Мусієнка, Л. Оршанського, В. Радкевича, Л. Савки, Н Кардаш та ін. Дана проблематика відображена в працях Н. Мамчур, В. Титаренко, Т. Федан, А. Цини та ін.

Метою статті є аналіз методичних аспектів навчання старшокласників одному із видів декоративно-прикладного мистецтва – килимарству.

Важливим видом народного декоративно-прикладного мистецтва є килимарство. Килимарство – виготовлення килимів і килимових виробів (доріжок, гобеленів, килимових покриттів) ручним або машинним способом з шерстяної, бавовняної або лляної пряжі [1-3].

Килимами називають високоякісні художні тканини, що виконують різноманітні функції у житті людини: захисну, декоративну, обрядову.

Навчання старшокласників технології виготовлення килимів відбувається поетапно. Відмітимо, що технологія виготовлення килимового полотна складається з таких основних етапів [2; 3]: 1) підготовчі роботи у килимарстві; 2) виконання пітканевих прокидок; 3) завершальні роботи у килимарстві.

Навчання старшокласників підготовчим роботам у килимарстві спрямоване на опанування ними операцій, що дають можливість почати власне ткання килимового виробу. Якість підготовчих робіт є однією з складових якості всього виробу в цілому.

У процесі навчання учні усвідомлюють, що підготовчі роботи в килимарстві включають: снування основи; плетіння кіски; утворення чину; розміщення вирівнювальної смуги; виконання попередньої смуги. Набувають умінь, навичок снування основи різними способами (залежно від побудови кросен–рами), плетіння кіски для попередження зісковзування основи з цвяхів та зберігання рівномірного розподілу ниток основи по всій ширині виробу, утворення чину за допомогою розподільчої палиці, розміщення вирівнювальної смуги для утворення рівного краю виробу, і, нарешті, виконання попередньої смуги для підтримування краю виробу й запобігання його висипанню.

Преходячи до етапу ткання килима старшокласників навчають виконувати пітканеві прокидки, з яких складається килимове полотно.

Пітканеві прокидки можуть бути одноколірні (простий смугастий візерунок по всій ширині килима від лівого до правого краю, або різноколірні (візерунок з різних фігур). У цьому випадку кожний колір викладається окремими пітканевими прокидками, окремими нитками відповідного кольору.

При виконанні геометричних візерунках, коли орнамент складається лише з самих простих однотонних смуг, можна не використовувати технічні малюнки натуральної величини.

Також без технічного малюнка можна обійтись, коли візерунок складається з елементів, побудований уступами (типу візерунка для вишивки хрестиком). В таких випадках для дотримання симетричності візерунка відносно горизонтальної вісі, дотримання правильної форми фігур потрібно рахувати пітканеві прокидки.

У процесі роботи над килимом старшокласники вивчають різні техніки ткання: рахункові техніки і техніку «кружляння». Рахункові техніки застосовуються коли при тканні візерунка відраховують для кожного кольору потрібну кількість ниток основи. При цьому нитки піткання лягають горизонтально і, з'єднуючись між собою, утворюють контур рисунка.

Рахунковими техніками виготовляють килими з геометричними або геометризаними візерунками. До рахункових технік належать: техніка «дірчаста», техніка «на межову нитку», техніка «на пряму нитку».

Техніка «кружляння» використовується лише у килимах з рослинним орнаментом. Даною технікою виконують квіткові візерунки, що мають плавно вигнуті лінії, кола, овали, закруглення та інші дрібні елементи.

Останній етап у створення килима – завершальні роботи. Це ряд робіт по завершенню процесу ткання виробу і знімання його з кросен, попередня обробка краю виробу, а також обробка поверхні виробу.

Виконуючи завершальні роботи, старшокласники опановують операції ткання кінцевої смуги для вирівнювання верхнього краю килима по горизонталі по верхньому краю виробу та його утримання від обсіпання, обробку верхнього краю виробу (його відокремлюють від

кросен за рахунок відрізання згори натягнутих ниток основи), обробку нижнього краю виробу шляхом заплітання краю і в'язання вузлів.

Важливо сформувавши у старшокласників у навчальному процесі обізнаності, що в сучасному українському килимарстві існує багато різних видів кінцевого оздоблення килимів і виробів, які є різними за величиною і кольором, за територією-ареалом застосування. Учні отримують інформацію, що всі види оздоблення килимових виробів можна розподілити на дві великі групи за матеріалом, використаним для виготовлення оздоблювальних деталей та вчать виконувати оздоблення з ниток основи, що залишаються після закінчення процесу ткання килимового полотна вгорі та внизу, та оздоблення з пряжі піткання – торочки прості, торочки з додаванням яскравих ниток. китиці обкручені ниткою, китиці вузлові.

Таким чином, процес виготовлення килимів на основі використання традиційних технологій українського килимарства є творчим процесом. Вивчення старшокласниками традицій національної культури і народного мистецтва дозволяє прилучитися до краси предметів, якими користувались у повсякденні, що сприяє вихованню у них естетичного смаку, активізує оцінку прекрасного. Вивчення властивостей різних природних матеріалів, їх художньої обробки, а також підвищення професійної майстерності і творчого рівня в оволодінні технологією і різними техніками ткання має на меті забезпечити найбільш ефективні умови формування творчих здібностей старшокласників.

Перелік використаної літератури

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. - Львів: Світ, 1993. — 272 с.
2. Жук А. Українські народні килими XVII – поч. XX століття / А. Жук. – К. : Наук. думка., 1973. – 166 с.
3. Запаско Я. Українське народне килимарство / Я. Запаско. – К. : Мистецтво., 1973. – 110 с.
4. Освітні технології: Навч.-мето. посіб. /О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За ред О.М.Пехоти. – К.:Видавництво А.С.К., 2003. – 255 с.